

Popularizace vědy / Popularization of Science

Permakultura?

Mojmír Vlašín

Ekologický institut Veronica, Panská 9, 602 00 Brno

PERMACULTURE?

ABSTRACT The principles of ethical cultural behavior, devoting a just share to the care for Earth and care for people is the keystone to the approach of designing sustainable human settlements and means of obtaining subsistence. By applying the natural ecosystems' laws on human society and by requiring individually active approach to environmental care the concept of permaculture attempts to positively change the currently ecologically unsustainable situation.

KEY WORDS permaculture; sustainability; just share; care for the Earth; natural plant properties

ABSTRAKT Princip etického kulturního chování, věnování spravedlivého podílu péči o Zemi i péči o lidi je základem přístupu navrhování trvale udržitelných lidských sídel a způsobů získávání obživy. Aplikací zákonitostí přírodních ekosystémů na lidskou společnost a požadováním individuálně aktivního přístupu k péči o své prostředí se koncept permakultury pokouší o pozitivní změnu aktuálně ekologicky neudržitelné situace.

KLÍČOVÁ SLOVA permakultura; trvalá udržitelnost; spravedlivý podíl; péče o Zemi; přirozené vlastnosti rostlin

Ve starších slovnících cizích slov bychom tento výraz marně hledali. Ve *Wikipedii* (2010) nalezneme: Permakultura (z angličtiny: *permaculture*) je koncepce přístupu k zemědělství, přírodě a životnímu prostředí obecně, tak, aby bylo na hranici nebo ještě lépe za hranicí trvalé udržitelnosti. Ale ani tato definice není výstižná.

Permakulturu objevil, nazval a do světa uvedl Bill Mollison spolu s Davidem Holmgrenem v Austrálii před více než třiceti lety (Mollison – Holmgren 1978). Definovali ji jako: systém pro navrhování trvale udržitelných lidských sídel, který uspokojuje potřeby člověka i krajiny a vytváří tak harmonicky fungující celek podobný přírodním ekosystémům. V určitém zobrazení je to kultura (v duchovnějším slova smyslu filozofie), která konání svých stoupců povyšuje nad pouhé vegetativní bytí a která od jedince vyžaduje změnu myšlení a změnu vztahu k okolnímu prostředí.

Mollison si uvědomoval rozdíl mezi přirozenými ekosystémy a společností ovlivněnými lidskou činností, která vykazova-

la známky trvalé neudržitelnosti (Mollison 1988). Přírodní systémy však neustále přežívaly a vyvíjely se. Mollison pozoroval, že se řídí určitými zákonitostmi a ty se dají aplikovat i na lidskou společnost. Přišel tedy s pozitivním řešením, jak začít situaci měnit na trvale udržitelnou, právě pomocí aplikace přírodních zákonů do lidské společnosti. Permakultura je založena i na moudrosti tradičního zemědělství a zároveň zahrnuje také moderní vědecké poznání (Mulligan – Hill 2001). Ve stejnou dobu na mnoha místech světa si i další lidé uvědomovali vážnost situace, začali sami vytvářet podobné systémy a později se přidali k permakultuře. U nás má největší zásluhu na rozšíření permakultury Karol Končko: Založil v tehdejší Československu nevládní organizaci „Společnost dýchavé údolie“ se sídlem v Revúci.

Permakultura je svým způsobem ochranná známka, tak jako například ekologické zemědělství. Permakulturní principy (stejně jako principy ekologického zemědělství) ale může praktikovat každý, komu je to sympatické.

Základem etického permakulturního chování je věnovat spravedlivý podíl (svého času, peněz a surovin) péči o Zemi (to znamená o všechno živé i neživé, půdu, vodu, vzduch i přírodní druhy a jejich biotopy) a péči o lidi (to znamená zabezpečení našich základních potřeb: potravin, příbytku, vzdělání, přátelských mezilidských vztahů i uspokojivého zaměstnání). Klíčem ve vztahu člověka k okolnímu světu je nahradit konkurenci spoluprací.

Každá živá věc má svou hodnotu sama o sobě, bez ohledu na její „nulovou“ ekonomickou hodnotu (cenu).

Permakultura však poskytuje i zcela praktické návody. Tak třeba násilné rytí je možno nahradit šetrným nastýláním (mulčováním). Pokud „permakulturista“ přece jen někdy obrací zem, je to proto, že z ní vydobývá tu brambory, řepu, tu topinambury anebo mrkev. Půdu před zárostem nežádoucími rostlinami kryje mulčem ze sena, kůry, listů či papíru.

Permakultura doporučuje nepoužívat „zbraně hromadného ničení“ – umělé pesticidy ani energeticky náročná chemická hnojiva. Využívá se přirozených vlastností rostlin: některé se mají rády a vzájemně si pomáhají od škůdců, jiné se nesnášejí, je vhodné je sesadit tak, aby se jim to líbilo. Pak dají slušnou úrodu.

Přírodní ekosystémy jsou věkově, prostorově a druhově pestré. To znamená, že obdélníkový záhon mrkve vysazený v řádcích a v jeden okamžik je totálně nepřirozený. Přirozenější je nepravidelný útvar, na kterém rostou stromy a keře a v podrostu několik druhů plodin zasetých v různých obdobích roku. Takový „jedlý“ ekosystém přináší s minimálním vynaložením energie více potravin než třeba obilné pole.

Na výrobu energie se používají přednostně nízkoenergetické ekologické (sluneční, větrné, vodní) a biologické (rostliny, zvířata) systémy. Podobně jako v přírodě, kde nevznikají

žádné odpady, jsou v permakulturních systémech minimální odpady, téměř vše se recykluje.

Permakultura je tedy určitý postoj ke světu nejen pro ty, kteří drží v ruce pero (dnes by se řeklo – tlučou do klávesnice), ale i pro ty, kteří drží v ruce lopatu (dnes by se řeklo – lopatu). Pokud se chcete dozvědět víc nebo se přidat, navštivte www.permakultura.cz.

LITERATURA

- Mollison, Bill (1988) *Permaculture: A Designer's Manual*. Tyalgum, NSW: Tagari Publishing.
- Mollison, Bill – Holmgren, David (1978): *Permaculture One: A Perennial Agriculture for Human Settlements*. Melbourne: Transworld.
- Mulligan, Martin – Hill, Stuart (2001): *Ecological Pioneers: A Social History of Australian Thought and Action*. Cambridge: Cambridge University Press.

AUTOR

Vlašín, Mojmír (17. 11. 1954, Brno), český zoolog a ekolog, politik, brněnský zastupitel za Stranu zelených. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity, obor biologie. V současnosti je zaměstnán v Ekologickém institutu Veronica (součást Českého svazu ochránců přírody), externě vyučuje na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a je soudním znalcem v oboru ochrana přírody. Ve vědecké oblasti se zabývá především ochranou netopýrů, obojživelníků a plazů. Zabývá se preventivní ochranou životního prostředí, začátkem 90. let minulého století spolu s Alešem Máchalem napsali knížku *Desatero domácí ekologie*; název této knihy časem zdomácněl a používá se pro dobrovolné a preventivní možnosti ochrany životního prostředí každého jednotlivce.

Kontakt: RNDr. Mojmír Vlašín, Ekologický institut Veronica, Panská 9, 602 00 Brno, e-mail: mojmir@vlasin.cz.